

MOLIYA TIZIMINING IJTIMOY-IQTISODIY RIVOJLANISHIGA TA'SIRI (TOSHKENT VILOYATI MISOLIDA)

Kuziev Alaviddin Ilxamovich

O'zbekiston Respublikasi Toshkent

Bank-moliya akademiyasi 2-kurs tinglovchisi

Annotatsiya. Mazkur maqolada moliya tizimining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishga ta'siri Toshkent viloyati misolida tahlil qilingan. Moliya tizimining samaradorligi iqtisodiy resurslarni oqilona taqsimlash, moliyaviy barqarorlikni ta'minlash, ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirish va tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlash kabi muhim ko'rsatkichlar asosida baholanadi. Maqolada moliya tizimining Toshkent viloyati iqtisodiyotidagi roli, uning barqaror rivojlanishiga ta'siri va mavjud muammolarni bartaraf etish yo'llari o'rganilgan. Tadqiqot davomida moliya tizimini takomillashtirish uchun zarur bo'lgan strategik rejalashtirish, raqamli texnologiyalarni joriy qilish va moliyaviy xizmatlarning qamrovini kengaytirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqilgan. Ushbu tadqiqot natijalari moliya tizimi orqali Toshkent viloyatining ijtimoiy-iqtisodiy barqarorligini oshirish va milliy iqtisodiyotga ijobiy ta'sir ko'rsatadigan strategik qarorlar qabul qilishda amaliy ko'mak sifatida foydalanilishi mumkin.

Kalit so'zlar: Moliya tizimi, Toshkent viloyati, ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish, iqtisodiy barqarorlik, strategik rejalashtirish, raqamli texnologiyalar, moliyaviy xizmatlar.

Abstract. This article examines the impact of the financial system on socio-economic development using the example of the Tashkent region. The effectiveness of the financial system is assessed based on key indicators such as the rational allocation of economic resources, ensuring financial stability, developing social infrastructure, and supporting entrepreneurial activity. The article explores the role of the financial

system in the economy of the Tashkent region, its influence on sustainable development, and ways to address existing challenges. The study provides recommendations for improving the financial system through strategic planning, implementing digital technologies, and expanding the coverage of financial services. The results of this research can serve as practical support in adopting strategic decisions aimed at enhancing the socio-economic stability of the Tashkent region and positively influencing the national economy.

Keywords: *Financial system, Tashkent region, socio-economic development, economic stability, strategic planning, digital technologies, financial services.*

KIRISH

Hozirgi iqtisodiy va ijtimoiy sharoitda moliya tizimining samaradorligi mamlakat va hududlar rivojlanishida muhim ahamiyatga ega. Ayniqsa, Toshkent viloyati misolida moliya tizimining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishga ta'siri beqiyosdir. Moliya resurslarining oqilona boshqarilishi, iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash va ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirish uchun zamonaviy yondashuvlarni qo'llash zarur. Ushbu maqolada Toshkent viloyatida moliya tizimining rivojlanishi, uning ahamiyati va amalga oshirilishi lozim bo'lgan chora-tadbirlar tahlil qilinadi.

Moliya tizimi iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlash va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashning muhim vositasidir. Ushbu tizim orqali davlat va xususiy sektorning moliyaviy resurslari samarali taqsimlanib, jamiyat ehtiyojlari qondiriladi. Viloyat miqyosida moliya tizimining samarali ishlashi mahalliy infratuzilmani rivojlantirish, tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash va aholi farovonligini oshirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, kichik va o'rta biznesni moliyalashtirishda moliya tizimining ahamiyati katta.

Raqamli texnologiyalarning moliya tizimiga integratsiyasi ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Elektron to'lov tizimlari, raqamli bank xizmatlari va onlayn moliyaviy platformalar orqali iqtisodiy jarayonlarni tezlashtirish, shaffofligini oshirish va resurslardan oqilona foydalanish mumkin. Toshkent viloyatida bunday

texnologiyalarni joriy etish moliyaviy inklyuziyani oshirish va aholi turmush darajasini yaxshilashga xizmat qiladi.

Innovatsion boshqaruv yondashuvlari moliya tizimini yanada samarali qilish va ijtimoiy rivojlanishga ko'maklashishda muhim o'rin tutadi. Xususan, Toshkent viloyatida strategik rejalashtirish asosida moliyaviy resurslarni boshqarish, tadbirkorlikni moliyalashtirish va infratuzilma loyihalarini amalga oshirish iqtisodiy barqarorlikni ta'minlaydi. Bunday yondashuvlar mahalliy ehtiyojlarni qondirish va ijtimoiy tenglikni ta'minlashga imkon beradi.

Moliya tizimini rivojlantirish bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar sohadagi muammolarni aniqlash va ularni hal qilishga qaratilgan strategik yo'nalishlarni ishlab chiqishga xizmat qiladi. Toshkent viloyatida moliya tizimining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishga ta'sirini oshirish uchun resurslarni samarali boshqarish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish va aholini moliyaviy jarayonlarga jalb qilish muhimdir. Ushbu maqolada ishlab chiqilgan tavsiyalar moliya tizimining samaradorligini oshirish, iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash va viloyatning umumiy rivojlanishiga sezilarli hissa qo'shishga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, moliya tizimining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishga ta'sirini oshirish uchun strategik rejalashtirish, moliyaviy boshqaruvni takomillashtirish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish va shaffoflikni ta'minlash zarur. Toshkent viloyati misolida moliyaviy resurslardan oqilona foydalanish va tizimning samaradorligini oshirish uchun kompleks boshqaruv yondashuvlari qo'llanilishi lozim. Innovatsion yondashuvlar, jumladan, raqamli texnologiyalarni joriy qilish va fuqarolarni moliyaviy jarayonlarga faol jalb etish, tizimning samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Shuningdek, ijtimoiy mas'uliyatni rivojlantirish, jumladan, mahalliy infratuzilmani yaxshilash va aholi ehtiyojlariga mos loyihalarini moliyalashtirish, moliya tizimining rivojlanishga bo'lgan ijobiy ta'sirini kuchaytiradi.

Jadval 1. Toshkent viloyatida moliya tizimining rivojlanishiga ta'sir qiluvchi asosiy tamoyillar

Tamoyillar	Tavsifi	Amaliy misollar	Kutilyotgan natijalar
Strategik rejalashtirish	Moliya resurslarini samarali boshqarish va maqsadli rejalashtirish.	Viloyat infratuzilmasini rivojlantirish uchun maqsadli moliyaviy rejalar tuzish.	Barqaror iqtisodiy rivojlanish va samarali resurs boshqaruvi.
Moliyaviy inklyuziya	Aholining barcha qatlamlari uchun moliyaviy xizmatlarni kengaytirish.	Kam ta'minlangan oilalar uchun mikrokredit dasturlarini amalga oshirish.	Moliyaviy xizmatlardan foydalanish darajasini oshirish.
Innovatsion texnologiyalar	Moliyaviy jarayonlarni avtomatlashtirish va raqamli xizmatlarni kengaytirish.	Elektron to'lov tizimlarini joriy qilish va moliyaviy xizmatlarni onlayn boshqarish.	Tezkorlik, shaffoflik va xizmat ko'rsatish sifatini yaxshilash.
Ijtimoiy mas'uliyat	Mahalliy loyihalarni moliyalashtirish va ekologik tashabbuslarni qo'llab-quvvatlash.	Yashil energiya loyihalari va qishloq xo'jaligini rivojlantirish uchun moliyalashtirish dasturlari.	Ijtimoiy barqarorlik va ekologik xavfsizlikni oshirish.

Tamoyillar	Tavsifi	Amaliy misollar	Kutilyotgan natijalar
Shaffoflik	Moliya jarayonlari haqida ochiq ma'lumotlar taqdim etish va ishonchni oshirish.	Moliyaviy hisobotlarni ommaviy axborot vositalari va davlat portallarida e'lon qilish.	Jamiyat bilan davlat o'rtasidagi ishonchni kuchaytirish.
Mahalliy iqtisodiyotni rivojlantirish	Hududiy iqtisodiy imkoniyatlarni kuchaytirish.	Mahalliy ishlab chiqaruvchilarni qo'llab-quvvatlash va ularga moliyaviy yordam ko'rsatish.	Mahalliy iqtisodiyotning barqaror o'sishi va yangi ish o'rinlari yaratilishi.

Ushbu jadval Toshkent viloyatida moliya tizimining rivojlanishiga ta'sir qiluvchi asosiy tamoyillarni ko'rsatib beradi. Jadvalda keltirilgan tamoyillar moliyaviy resurslardan samarali foydalanishni, xizmat ko'rsatish sifatini oshirishni va hududning iqtisodiy rivojlanishini ta'minlashga qaratilgan. Tamoyillarni muvaffaqiyatli amalga oshirish viloyatning ijtimoiy-iqtisodiy barqarorligini oshirishga xizmat qiladi.

Moliya tizimining Toshkent viloyatidagi ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatish uchun quyidagi asosiy yo'nalishlarni amalga oshirish talab etiladi:

1. **Raqamli texnologiyalarni kengaytirish** – Moliya tizimida zamonaviy raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali xizmat ko'rsatishning tezkorligi va shaffofligini ta'minlash zarur.

2. **Resurslarni oqilona boshqarish** – Mahalliy infratuzilmani rivojlantirish uchun moliyaviy mablag'larning samarali taqsimlanishini ta'minlash, ortiqcha xarajatlarning oldini olish va maqsadli dasturlarni moliyalashtirish muhimdir.

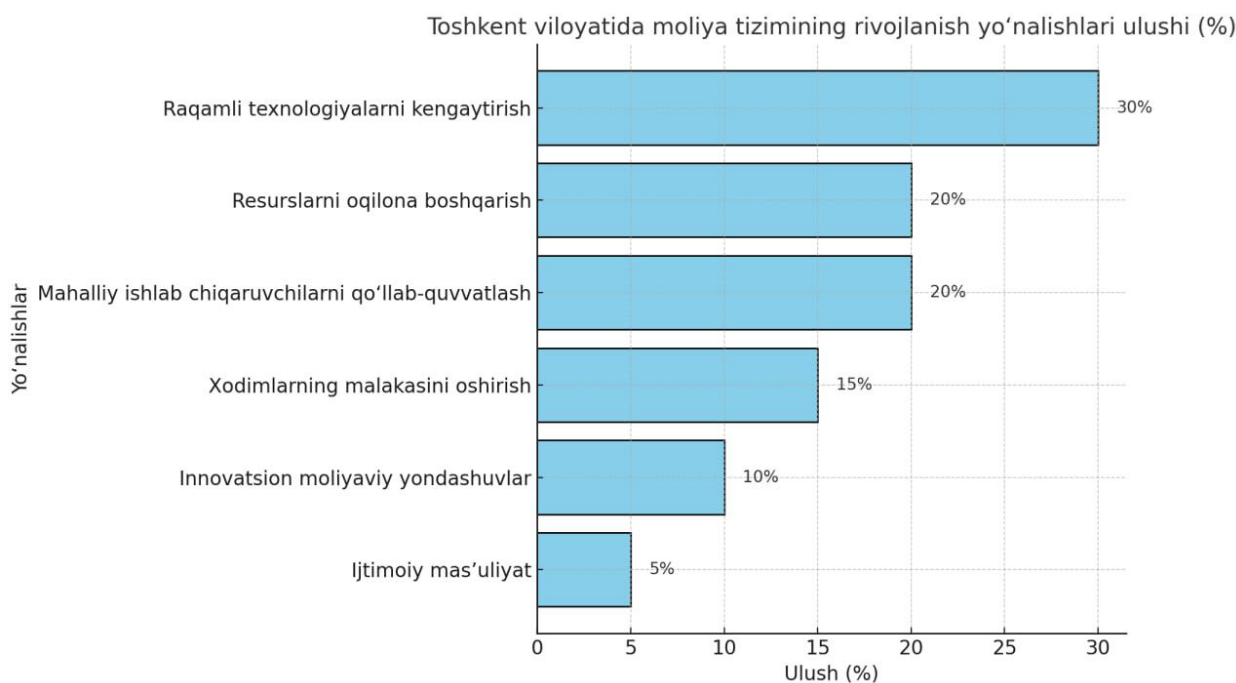

3. **Mahalliy ishlab chiqaruvchilarni qo'llab-quvvatlash** – Viloyatda kichik va o'rta tadbirkorlikni rivojlantirish uchun kreditlash va subsidiyalarni kengaytirish lozim.

4. **Xodimlarning malakasini oshirish** – Moliyaviy boshqaruvda ishtirok etuvchi xodimlar uchun maxsus trening va o'quv dasturlarini tashkil qilish orqali ularning salohiyatini oshirish.

5. **Innovatsion moliyaviy yondashuvlar** – Yangi moliyaviy vositalar va texnologiyalarni joriy etish orqali viloyat iqtisodiyotini rag'batlantirish.

6. **Ijtimoiy mas'uliyatni kuchaytirish** – Aholining kam ta'minlangan qatlamlariga moliyaviy yordam ko'rsatish va ekologik loyihalarni moliyalashtirish orqali jamiyat ehtiyojlarini qondirish.

Rasm 1. Toshkent viloyatida moliya tizimining rivojlantirish yo'nalishlari ulush

Diagramma Toshkent viloyatida moliya tizimining rivojlanish yo'nalishlari bo'yicha asosiy ustuvorliklarni ko'rsatib, har bir yo'nalishning viloyat iqtisodiy va

ijtimoiy rivojlanishiga ta'sirini ochib beradi. Bu yo'nalishlar orqali viloyatdagi moliyaviy barqarorlik va ijtimoiy farovonlikni oshirish mumkin.

Diagrammada Toshkent viloyatida moliya tizimining rivojlanish yo'nalishlari foizdagi ulushlar bilan aks ettirilgan. "Raqamli texnologiyalarni kengaytirish" eng katta ulushga (30%) ega bo'lib, moliyaviy samaradorlikni oshirish uchun muhim ekanini ko'rsatadi. "Resurslarni oqilona boshqarish" va "Mahalliy ishlab chiqaruvchilarni qo'llab-quvvatlash" har biri 20% ulush bilan iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda asosiy yo'nalishlar sifatida ajralib turadi. Diagramma har bir yo'nalishning ahamiyatini ko'rsatib, moliya tizimining rivojlanish strategiyalarini belgilashda yordam beradi.

Moliya tizimining Toshkent viloyatidagi ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga ta'sirini kuchaytirish uchun bir qator chora-tadbirlar amalga oshirilishi zarur. Avvalo, viloyatning infratuzilmasini rivojlantirish uchun yangi yo'llar, ko'priklar, ta'lim va sog'liqni saqlash obyektlarini qurishga mablag' ajratilishi kerak. Bu nafaqat aholi ehtiyojlarini qondiradi, balki iqtisodiy faollikni oshirib, yangi ish o'rinlari yaratadi.

Shuningdek, tadbirkorlar va kichik korxonalar uchun kreditlashni soddalashtirish, past foizli kredit dasturlarini joriy qilish va chet el investitsiyalarini jalb qilish muhimdir. Kredit va investitsion mexanizmlarni takomillashtirish viloyat iqtisodiyotining salohiyatini oshirish va yangi imkoniyatlar yaratishga xizmat qiladi.

Aholining moliyaviy savodxonligini oshirish ham dolzarb vazifalardan biridir. Aholi uchun moliyaviy ma'lumotlilik dasturlarini tashkil qilish orqali byudjetni rejalashtirish, mablag'larni samarali taqsimlash va moliyaviy xizmatlardan foydalanish bo'yicha bilim berish mumkin. Bu esa fuqarolarning moliyaviy barqarorligini ta'minlashga ko'mak beradi.

Viloyatda ekologik muammolarni hal etishga yo'naltirilgan loyihalar moliyalashtirilishi zarur. Ayniqsa, yashil energiya loyihalari, chiqindilarni qayta ishlash tizimlari va atrof-muhitni muhofaza qilishga qaratilgan dasturlar moliya tizimining ijtimoiy ta'sirini oshiradi. Bunday loyihalar ekologik barqarorlikni ta'minlash bilan birga jamiyat farovonligini oshiradi.

Davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish orqali infratuzilma loyihalarini moliyalashtirish va amalga oshirish imkoniyatlarini kengaytirish muhimdir. Bu model samaradorlikni oshirib, aholi ehtiyojlarini qondirishni tezlashtiradi. Shuningdek, elektron to'lov tizimlari va mobil ilovalar kabi raqamli moliya xizmatlarini rivojlantirish aholining moliyaviy xizmatlarga qulaylik bilan kirishini ta'minlaydi va moliyaviy inklyuziyani oshiradi.

Mazkur yondashuvlar Toshkent viloyati moliya tizimining samaradorligini oshirish va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishga katta hissa qo'shadi. Bu chora-tadbirlar nafaqat iqtisodiy barqarorlikni ta'minlaydi, balki aholining moliyaviy ehtiyojlarini qondirish va ularning hayot sifatini yaxshilash uchun muhim vosita sifatida xizmat qiladi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, Toshkent viloyatida moliya tizimining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishga ta'sirini oshirish uchun strategik yondashuvlarni amalga oshirish muhim ahamiyatga ega. Viloyatning iqtisodiy salohiyatini mustahkamlash, infratuzilmani rivojlantirish va aholining moliyaviy barqarorligini ta'minlash uchun raqamli texnologiyalarni keng joriy qilish, resurslarni oqilona boshqarish va mahalliy ishlab chiqaruvchilarni qo'llab-quvvatlash lozim.

Shuningdek, tadbirkorlar va kichik biznes uchun qulay moliyaviy sharoitlar yaratish, ekologik loyihalarni moliyalashtirish va ijtimoiy mas'uliyatni kuchaytirish viloyatning barqaror rivojlanishini ta'minlaydi. Fuqarolarning moliyaviy savodxonligini oshirish va davlat-xususiy hamkorlikni rivojlantirish ham iqtisodiy o'sish uchun muhim omil hisoblanadi.

Ushbu choralar Toshkent viloyatining ijtimoiy-iqtisodiy holatini yaxshilash va moliya tizimining barcha qatlamlarga samarali xizmat ko'rsatishini ta'minlash orqali, nafaqat viloyat, balki mamlakat iqtisodiyotining barqaror rivojlanishiga hissa qo'shadi. Barqaror moliya tizimi jamiyatning ehtiyojlariga mos ravishda rivojlanishning asosi bo'lib xizmat qiladi.

Manbalar ro'yxati

1. **O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Qarori.** Hududlarning jadall ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini ta'minlashga doir ustuvor chora-tadbirlar to'g'risida. 2017–2021 yillar. Manba: lex.uz
2. **Vahobov, A.V., & Malikov, T.S. (2012).** Moliyaviy tizimni o'rganish. O'zbekiston Respublikasi Oliy va O'rta Maxsus Ta'lim Vazirligi tomonidan iqtisodiy ta'lim yo'nalishi uchun darslik sifatida tavsiya etilgan. Toshkent: "Noshir" nashriyoti.
3. **Xusainov, R.R. (2023).** Moliya va soliqlar. Toshkent: "Ma'rifat" nashriyoti.
4. **Soliyev, A., & Safarov, I. (2003).** Iqtisodiy va siyosiy geografiya asoslari. O'zbekiston Respublikasi Oliy va O'rta Maxsus Ta'lim Vazirligi. Toshkent: "Talqin" nashriyoti.
5. **Xabibullaev, D.R., & Sindarov, F.K. (2023).** An'anaviy moliya tizimining metodologik muammolari va inqirozli vaziyatlarning yuzaga kelish sabablari. *Yashil Iqtisodiyot va Taraqqiyot*. DOI: 10.55439/GED/vol1_iss10/a68.
6. **Rafiyeva, Z., Xodjayev, Z., & Abdullayev, S. (n.d.).** Moliyaning ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati, rivojlanish sharoitlari va O'zbekistondagi o'rni. Samarqand Iqtisodiyot va Servis Instituti.
7. **Ziyoiev, J. (n.d.).** Moliya siyosatining davlat rivojlanishdagi roli va vazifalari tahlili. *Gumanitar fanlar bo'yicha ilmiy maqola*.